

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพการณ์และปัญหา

วิวัฒนาการของโลกปัจจุบันนี้ทุกประเทศทั่วโลกต่างมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศของตนเองไปสู่ความทันสมัย ซึ่งเป็นไปตามกระแสเศรษฐกิจของโลก ไม่มีประเทศใดในโลกที่ต้องการจะอยู่โดดเดี่ยว โดยที่ไม่มีการหมุนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวเข้าไปสู่โลกไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาตามกระแสโลกที่มีการนำระบบสื่อสารโทรคมนาคม ตลอดจนเทคนิคอันทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาประเทศ การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้ก้าวสู่ความเป็นสากลทางกระบวนการพัฒนา ผลจากการพัฒนาส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานและการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยที่ไม่มีพรมแดนกันขวางกระแสการรับรู้ของคน ประชาชนที่มีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้น มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การกระทำ เปลี่ยนแปลงไปจากแบบดั้งเดิม เป็นแบบสมัยนิยมมากขึ้นผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากที่สุดกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงที่มีพัฒนาการเด่นในทุกด้าน เป็นช่วงระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่เป็นช่วงเวลาที่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางภายนอกและภายใน วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นวัยที่กล้าแสดงออก กล้าคิดกล้าทำ เด็กวัยรุ่นจะเริ่มมีวุฒิภาวะทางอารมณ์กับเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ค่านิยม อุดมคติ เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น อยากรจะทดลองสิ่งแปลกใหม่ ที่เราเรียกกันว่าตามแฟชั่น และเป็นวัยที่มีการพัฒนารวมทั้งการเรียนรู้และรับเอาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อยู่ที่วิจารณญาณการแยกแยะ ถ้าแยกไม่ได้ย่อมนำไปสู่การหลงผิดในการลองสิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างง่ายดาย กลายเป็นวัยรุ่นที่มีปัญหา โดยที่ปัญหาบางอย่างอาจจะแก้ทันแต่ปัญหาบางอย่างถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอาจจะยึดเยื้อไปจนเข้าวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการแก้ปัญหา ก็จะทำได้ยากขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตมาก กุศล สุนทรธาดา (2541 : 14) กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กไทยในอดีตว่า "... เด็กที่แวดล้อมด้วยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และลูกพี่ลูกน้อง แต่ในการเลี้ยงดูทารก ผู้มีบทบาทในการเลี้ยงดูที่สำคัญคือแม่ เด็กที่ได้ดื่มนมจากแม่ ได้รับการเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมใกล้ชิด เวลาร้องไห้ร้องเพลงซบกล่อม แม่ดูแลทุกซึ่ซุซ ทุกมีก้าว เวลาที่แม่ต้องออกไปทำงานในไร่หรือสวน ปู่ย่า ตายาย หรือลูกพี่ลูกน้องก็จะดูแลเอาใจใส่ทะนุถนอมเช่น

เดียวกับที่แม่ทำ ทำให้การอบรมสั่งสอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสั่งสอนคือ 1) ได้เป็นเด็กว่านอนสอนง่าย 2) ได้สำรวจกายวาจาใจ 3) ได้มีความกตัญญู 4) ได้เติบโตเป็นเจ้าของคนขายคน 5) ได้เด็กชายที่มีความกล้าหาญ อดทน เด็กหญิงเป็นแม่บ้าน กุลสตรี และ 6) เด็กตั้งใจไม่หาความรู้..."

ในส่วนของ การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยในปัจจุบัน กุศล สุนทรธาดา (2541 : 18 -19) สรุปได้ว่า "...การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยได้เปลี่ยนแปลงมากโดยนำสมัย ปัจจุบันสื่อมวลชนมีอำนาจอย่างมาก การก้าวรุกรองวัฒนธรรมต่างชาติไม่ว่าจะเป็นการกิน การอยู่ การเลี้ยงดูบุตร ได้เข้ามาครอบงำวัฒนธรรมไทย ตลอดจนบีบบังคับทางเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตและวิถีเลี้ยงดูบุตรเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นที่อยู่ของพ่อแม่เข้ามาอยู่ในเมือง การทำงานนอกบ้านของสตรี การนำเด็กไปอยู่ตามสถานเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น ทำให้เด็กถูกปล่อยปละละเลยมากขึ้น..."

บทสรุปที่กุศล สุนทรธาดา เปรียบเทียบลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัวไทยในอดีตกับปัจจุบัน ทำให้มองเห็นอย่างชัดเจนว่าเด็กไทยในปัจจุบันนั้นไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ โดยเฉพาะแม่มากกว่าเด็กไทยในอดีต ประกอบกับสื่อมวลชนขยับเข้ามาใกล้เด็กมากขึ้น รวมทั้งสังคมเปิดกว้างมากขึ้น เด็กได้เรียนรู้โลกภายนอกได้เร็วขึ้น เป็นผลให้เด็กมีความคิดที่มีอิสระมากขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กจึงมีโอกาสจะมีพฤติกรรมเลียนแบบคนอื่น ๆ ในสังคมตามความสนใจของตนเองมากขึ้น ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

พฤติกรรมบางอย่างที่วัยรุ่นทำโดยได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อนให้กระทำ เช่น การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติดเช่น บุหรี่ ยาบ้า กัญชา ยาไอ้ เรื่องนี้เรียน การเล่นการพนัน การทะเลาะวิวาทกับนักเรียนหรือนักเรียนต่างโรงเรียน การมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ก่อนแต่งงาน การถ่ายรูปบู๊ตและการให้บริการทางเพศ เป็นต้น พฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกเหล่านี้ เป็นพฤติกรรมด้านลบ แต่ในทางกลับกันวัยรุ่นก็มีพฤติกรรมในด้านบวก การช่วยเหลือบุคคลอื่น การรู้จักรักษาสິงแวดล้อม การออกกำลังกาย การทำบุญตักบาตร การรวมกลุ่มเพื่อออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท เป็นต้น จากข่าวสารเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจ เพราะได้ติดตามพฤติกรรมเด็กและเยาวชนตามความสนใจ ทั้งเรื่องการแต่งกายเลื้อผ้า เครื่องประดับ ทรงผม การใช้คำพูด สุขภาพอนามัย ความต้องการเป็นอิสระ ศาสนา

พฤติกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในด้านลบและความประพฤติที่เบี่ยงเบน โดยที่วัยรุ่นส่วนมากมักจะมีความสนใจในตนเองและกระทำพฤติกรรมตามความสนใจของตนเองเป็นหลัก โดยที่บางทีไม่ทราบว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะตนเองไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งที่ทำถูกหรือว่าผิด เพียงแต่คิดว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองหลวงของประเทศไทยคือกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองใหญ่และเป็นศูนย์รวมของความเจริญทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นทางด้านแฟชั่น เทคโนโลยี มีนวัตกรรมใหม่ๆเกิดขึ้นอยู่เสมอ และในด้านอื่นๆไม่ว่าทั้งทางบวกและลบ ความเจริญทั้งหลายจึงเข้าสู่กรุงเทพก่อนที่จะเผยแพร่ไปยังต่างจังหวัด และผู้ที่ได้รับผลกระทบยังมาที่

สุดต่อความเจริญที่เข้ามาสู่กรุงเทพฯ นั้น คือกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 15 - 17 ปี เนื่องจากเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ เป็นวัยที่กำลังที่จะเลือกทางเดินชีวิตของตนเองว่าจะไปในทิศทางใด เพราะต้องเลือกสายการเรียนว่าจะไปในทิศทางใด นอกจากนั้นโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ หลายโรงเรียนส่งผลถึงการกระทำพฤติกรรมของวัยรุ่น เพราะโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษามีทั้งโรงเรียนหญิง โรงเรียนชาย และโรงเรียนสหศึกษา โดยที่โรงเรียนทั้ง 3 ประเภทนี้ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแต่ละประเภท การแสดงออกของพฤติกรรมย่อมกระทำออกมาแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาถึงรูปแบบพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ ประเภทของโรงเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษารูปแบบของพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียน อายุ 15 - 17 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 4 และ 5 ปีการศึกษา 2543 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 นิยามศัพท์

- นักเรียนวัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนกลางที่มีอายุ 15-17 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร
- พฤติกรรมตามความสนใจของวัยรุ่น 7 ด้าน คือ

1. ความสนใจในสุขภาพ ได้แก่ การดูแลความสะอาดของร่างกาย การทานอาหารที่มีประโยชน์ การดื่มน้ำ การดื่มนม เมื่อไม่สบายจะรักษาทันที การนอนหลับที่เพียงพอ ความพอใจในรูปร่าง การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การทานอาหารฟาสต์ฟู้ด การทานอาหารเสริมสุขภาพ การลดอาหาร และการเสริมความงามความหล่อ

2. ความสนใจในเรื่องการแต่งกาย ได้แก่ การแต่งตัวตามแฟชั่น การตกแต่งทรงผมให้ทันสมัย การชอบแต่งตัวเพื่อให้คนอื่นมอง และความวิตกกังวลเรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

3. ความสนใจใจเพศตรงข้าม ได้แก่ การนัดกับเพื่อนต่างเพศ การให้ความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศ เริ่มสนใจในเพื่อนต่างเพศ การทำตัวดึงดูดเพื่อนต่างเพศ และรู้สึกประหม่าเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อนต่างเพศ

4. ความสนใจในที่จะแสวงหาความเป็นอิสระในตัวเอง ได้แก่ การตัดสินใจเรื่องต่างๆด้วยตนเอง ในการตัดสินใจครั้งสำคัญโดยที่ไม่ได้ขอคำปรึกษาจากผู้ปกครอง การพูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่สนใจที่จะรับฟังคำแนะนำจากผู้ปกครอง คิดที่จะหนีออกจากบ้าน ไม่ได้ขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆไป และการกล้าเถียงผู้ปกครอง

5. ความสนใจในอาชีพเพื่อวางแผนในอนาคต ได้แก่ การอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ เลือกแบบแผนการเรียนที่เกี่ยวกับอาชีพในอนาคต

6. ความสนใจในศาสนา ได้แก่ การให้ความสนใจในสิ่งที่พระอาจารย์มาสอนที่โรงเรียน การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การวิ่งแกสัตรี ฟังรายการธรรมะ ไล้บาตร สวดมนต์ก่อนนอน การปล่อยสัตว์เพื่อทำบุญ การไปวัดเพื่อทำบุญ และการไม่ยอมเสียดีกัดศรี

7. ความสนใจในการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ การเล่นเกมสไปเดินเที่ยวตามศูนย์การค้า การไปเที่ยวกลางคืนตามสถานบันเทิง ชมภาพยนตร์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านนิตยสาร การเล่นเกมออนไลน์ โยนโบว์ลิ่ง การใช้สารเสพติด การดื่มแอลกอฮอล์ การช่วยงานบ้านเมื่อมีเวลาว่าง การเรียนพิเศษตามความสนใจ และการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

- ประเภทโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีการสอนเฉพาะหญิงและชาย และโรงเรียนที่มีการสอนแบบทั้งหญิงและชายเรียนร่วมกัน

- สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง การมีรายได้พอเพียงหรือไม่พอเพียงของครอบครัว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เราได้ทราบถึงรูปแบบพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เราได้ทราบถึงความแตกต่างของพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ ประเภทของโรงเรียน และสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3. สามารถนำผลการวิจัย นำเสนอต่อหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบ เพื่อรักษาคุณภาพที่ดีของเยาวชนไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องรูปแบบของพฤติกรรมตามความสนใจของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและเป็นวิจัยโดยใช้เอกสาร ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วนจำแนกตามพื้นที่ โดยมีทฤษฎีต่าง ๆ เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น

2.1.1 ความหมายของวัยรุ่น

ส่วนความหมายของคำว่าวัยรุ่น หรือ Adolescence ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า adolescere หมายถึง พัฒนาการสู่ความเจริญเติบโตพ้นจากความเป็นเด็ก ช่วงวัยรุ่นที่แท้จริงคือผู้ที่อยู่ในวัย 15-18 ปีหรือ 19-25 ปี นั่นคือเด็กที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ทางร่างกายเต็มที่ เป็นช่วงเปลี่ยนวัยชีวิตทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ ฯลฯ ซึ่งเป็นวัยที่กำลังทดลองบทบาท เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ในแง่ต่างๆ เช่น อารมณ์ สังคม จิตใจ ความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปต่างๆ ล้วนเป็นรากฐานของความสนใจ หรือตัดสินใจที่จะประพฤติหรือไม่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540 : 330)

นอกจากนี้ราศรี ธรรมนิยม (2525 : 20) ได้อธิบายความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นเป็นเวลาของการเจริญเติบโตทางกาย เป็นช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เป็นช่วงเวลาที่เด็กจะแสวงหาเอกลักษณ์ของตน เป็นช่วงเวลาแห่งสติปัญญา พัฒนาการ และประสบการณ์ทางวิชาการต่าง ๆ และเป็นช่วงเวลาของพัฒนาการประเมินค่านิยมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นนี้เป็นวันแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

ลูชา จันท์นิม และสุรางค์ จันท์นิม (2529 : 2) ให้ความหมายว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เป็นสะพานไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่